

श्रीअन्तु प्रकाशन (प्रा.)लि.

पूर्वाञ्चल

Purwanchal National Daily

सूचना

विद्यालयलाई शान्ति क्षेत्र बनाऔं, बन्द हडताल, राजनीतिक क्रियाकलाप, हिंसात्मक गतिविधिबाट टाढै राखौं।

नेपाल सरकार
सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय
सूचना तथा प्रसारण विभाग

वर्ष : २५ अङ्क : २६५ पृष्ठ ४ वित्तिमोड वि.सं. २०७७ भदौ ६ गते शनिवार (Saturday, Aug 22, 2020) नेपाल सन् १९४० Web : www.purwanchaldaily.com मूल्य रु : ५/- भारतमा भाडु : ४/-

एसईई नतिजा: बाल मनोविज्ञानमाथिको 'मजाक'

भाषा, भदौ ५। माध्यमिक शिक्षा परिषद् (एसईई)को परीक्षाफल प्रकाशितपछि विभिन्न किसिमका टिकाटिप्पणी भइरहेका छन्। कोरोनाको कारण एसईईको परीक्षा नभएपछि विद्यालयको आन्तरिक मूल्याङ्कनका आधारमा परीक्षाफल प्रकाशित गरिएको थियो।

सामाजिक सञ्जाल र चिया गफमा समेत एसईईको मापदण्ड खस्केको, विद्यालयले सितैमा प्रमाणपत्र दिएकालगायतका टिप्पणीले बालबालिकामाथि हिंसा भएको शिक्षा क्षेत्रका सरोकारवालाले बताएका छन्।

परीक्षाको पूर्ण तयारीपछि एसईई स्थागित भएको थियो। अधिल्लो दिन परीक्षा स्थगित भएपछि कतिपय विद्यार्थी त परीक्षा लेख्न नपाएकोमा खिन्न भए। यतिबेला परीक्षाफल प्रकाशित भएपछि भने विद्यार्थीको 'मनोविज्ञान' नै प्रभाव पर्ने किसिमको प्रतिक्रिया आइरहेको आदर्श माध्यमिक विद्यालय इलामका शिक्षक शिरोमणि भट्टराई बताउँछन्। नौ वर्ष विद्यालयले मूल्याङ्कन गर्दा कसैलाई केही नहुने तर अन्तिम वर्ष वा दशौं वर्षमा मूल्याङ्कन चाहिँ मजाक बनाउनु दुःखद छ- भट्टराई भन्छन्- हामीले राम्ररी परीक्षा लेखाएर परीक्षाफल पठाएका हौं। प्रश्नपत्र अहिले पनि हेर्न सकिन्छ। यति हुँदाहुँदै पनि परीक्षाफल शून्य भएको कसरी मान्न सकिन्छ ?

उत्कृष्ट र मेधावी विद्यार्थीका लागि भने आन्तरिक मूल्याङ्कन चिन्तबुभको मापदण्ड नभए पनि सामाजिक सञ्जालमा प्रतिक्रिया आएजस्तो नभएको भट्टराई बताउँछन्। उनका अनुसार विद्यार्थीको अध्ययन र क्षमताकै आधारमा परीक्षाफल विद्यालयले पठाएको हो।

हुन त एसईईको मापदण्ड विगतमा पनि परीक्षाफल प्रकाशित हुँदा बढी र अरु बेला कम हुने गरेको थियो। केही वर्षअघि प्रवेशिका परीक्षा एसएलसीलाई अहिले एसईईमा रुपान्तरण गरिएको हो। परीक्षाको नाम भिन्न भए पनि परीक्षाको ढाँचा एकै किसिमको छ। एसएलसीमा दिइने श्रेणी (डिभिजन) लाई एसईईमा ग्रेडिङका रूपमा प्रस्ताव दिइन्छ।

समय परिस्थिति अनुसार मूल्याङ्कन गर्ने पद्धतिको ढाँचामा परिवर्तन भएको बताउँछन्- महेन्द्र रत्न बहुमुखी क्याम्पसका शिक्षा अर्थशास्त्र संकायका उपप्राध्यापक पूर्णप्रसाद हुजुवा। एउटा विद्यालयले आफ्ना विद्यार्थी दशौं वर्षदेखि मूल्याङ्कन गरेको छ। एकैदिनमा १२

(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

दिनहुँ कोरोना संक्रमित बढ्दै

एकैदिन ११ जनाको मृत्यु

पीसीआर परीक्षणमा ३ अर्ब खर्च

भाषा, भदौ ५। शुक्रबार थप ८ सय ३८ जनामा कोभिड १९ को संक्रमण देखिएको छ। १३ हजार ५ सय ७९ लाई गरिएको पीसीआर परीक्षणमा ८ सय ३८ जनामा संक्रमण देखिएको स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले जनाएको छ।

योसँगै जम्मा संक्रमितको संख्या ३० हजार ४ सय ८३ पुगेको छ। मन्त्रालयको नियमित प्रेस ब्रिफिङमा प्रवक्ता डा. जागेश्वर गौतमले हालसम्म नेपालमा सक्रिय संक्रमित १२ हजार १ सय ३२ जना रहेको बताए। शुक्रबार ११ जना संक्रमितको मृत्यु भएको छ। एकदिनको आँकडाको यो संख्या अहिलेसम्मकै धेरै हो। यससँगै कूल मृत्यु हुनेको संख्या १ सय ३७ पुगेको छ।

उता काठमाडौं उपत्यकामा १ सय ८२ जना संक्रमित शुक्रबार थपिएका छन्। २४ घण्टामा २ सय ५० जना डिस्चार्ज भएका छन्। यता प्रदेश १मा शुक्रबार ८९ जना कोरोना संक्रमित थपिएका छन्। थपिएका संक्रमितहरू ३८ महिला र ५१ जना पुरुष छन्। मोरङमा ४४,

सुनसरीमा २९, भाषामा ७ जना संक्रमित थपिएका हुन्। त्यस्तै इलाममा ४, पाँचथर र उदयपुरमा १-१ र प्रदेश १ बाहिरका ३ जनामा संक्रमण देखिएको सामाजिक विकास मन्त्रालयले जनाएको छ।

विराटनगरमा शुक्रबार १३ महिलासहित २९ जनामा संक्रमित थपिएका छन्। त्यस्तै मोरङकै कटहरीमा ५ महिला १ पुरुष, सुन्दरहरैँचामा ३ महिला ३ पुरुष, धनपालथानमा २ र सुनवर्षीमा १ पुरुषमा संक्रमण पुष्टि भएको छ।

सुनसरीको दुहवीमा २ महिला १२ पुरुष, इटहरीमा १ महिला ४ पुरुष, बर्जुमा २ महिला २ पुरुष, देवानगञ्जमा १ पुरुष, कोशी गाउँपालिकामा १ पुरुष, धरान, इरुवरा, गढी र बराहक्षेत्रमा १/१ महिलाको रिपोर्ट पोजेटिभ आएको सामाजिक विकास मन्त्रालयको तथ्याङ्क छ।

हजार ४ सय ८३ जनामा संक्रमण पुष्टि भएको छ। प्रवक्ता गौतमले एकजना संक्रमित भेटाउन सरकारले १ लाख ४ हजार ६ सय ३० रुपैयाँ खर्च गरेको जानकारी दिए।

यस्तै आईसीयूमा राखेर उपचार गर्दा फनै बढी खर्च हुने मन्त्रालयले जनाएको छ। एक जना मानिसलाई ३० दिन आईसीयूमा राख्दा चार लाख ५० हजार रुपैयाँ खर्च हुने प्रवक्ता गौतमले जानकारी दिए।

कोरोना भाइरसको परीक्षण र उपचार दुवै ज्यादै महँगो हुने भएकोले सकेसम्म स्वास्थ्यका मापदण्ड पालना गरेर सङ्ग्रह हुने नदिन मन्त्रालयले आग्रह गरेको छ।

त्यसैगरी भाषाको मेचीनगरमा ३ महिला १ पुरुष, विर्तामोडमा १ महिला १ पुरुष, दमकमा १ पुरुषमा पनि कोरोना संक्रमण देखिएको छ। इलामको सन्दकपुरमा २ महिला २ पुरुष, पाँचथरको फिदिम र उदयपुरको त्रियुगामा १/१ पुरुष, सर्लाहीका २ महिला र सिरहाका १ पुरुषको कोरोना परीक्षण रिपोर्ट पोजेटिभ आएको सामाजिक विकास मन्त्रालयले जनाएको छ।

प्रदेश १मा कोरोना संक्रमितको संख्या २ हजार ४८६ पुगेको छ। प्रदेश १मा शुक्रबार ६९ जना डिस्चार्ज भएका छन्। पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय कोभिड १९ आइसोलेसन अस्पताल गोठगाउँबाट ४९, जनरल अस्पताल हरिनगर सुनसरीबाट १३ र वीपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान धरानबाट ७ जना डिस्चार्ज भएका हुन्।

डिस्चार्ज भएकामा मोरङका २९, सुनसरीका २५, भाषाका ११, इलामका ३ र धनकुटाका १ जना रहेका छन्। प्रदेश १मा शुक्रबारसम्म १ हजार २ सय २४ जना डिस्चार्ज भएका छन्। प्रदेश १मा शुक्रबार २ हजार ६५ पीसीआर परीक्षण भएको छ। प्रदेश १मा हालसम्म ७५ हजार ६ सय १८ पीसीआर परीक्षण भएको सामाजिक मन्त्रालयले जनाएको छ।

उता भारतमा विहीवार दैनिक सङ्ग्रहितको संख्या हालसम्मकै सर्वाधिक धेरै रेकर्ड गरिएको छ। युरोपका देशहरूमा दैनिक कोरोनाभाइरस सङ्ग्रहणका संख्या महिनौपछि सबैभन्दा धेरै हुन थालेका छन्। स्पेन, इटली र जर्मनीमा अत्यधिक वृद्धि देखिएका छन्। साथै एशियाको दक्षिण कोरियामा पाँच महिनायता सर्वाधिक वृद्धि देखिएको छ।

भारतमा अत्यधिक भारतमा विहीवार सर्वाधिक दैनिक वृद्धि देखिएको छ। त्यहाँ एकै दिनमा थप ६९,६७२ कोरोनाभाइरस सङ्ग्रहित भेटिएका छन्। योसँगै त्यहाँ कूल २८ लाख भन्दा धेरै मानिसमा सङ्ग्रहण पुष्टि भएको छ। विहीवार थप ९९७ सहित भारतमा कूल ५३,८८६ जनाको ज्यान गइसकेको छ। अमेरिका र ब्राजिलपछि भारत सबभन्दा धेरै कोरोनाभाइरस सङ्ग्रहित भेटिएको मुलुक हो।

युरोपमा पनि बढ्न थाले बुधवार स्पेनमा ३,७५५ नयाँ सङ्ग्रहित फेला परे। जुनको अन्त्यतका स्पेनमा कडा लकडाउन हटाएपछि यो सबैभन्दा धेरै संख्या हो। इटलीमा बुधवार ६४२ नयाँ सङ्ग्रहित फेला परे जुन मेको अन्त्यतया त्यहाँ दैनिक देखिएको सबभन्दा धेरै सङ्ग्रहितको संख्या हो। जर्मनीमा १,७०७ जना सङ्ग्रहित पाइएका छन् जुन एप्रिलयता कै धेरै हो।

(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

बाढी पीडितलाई घर निर्माण शुरू

विनोद सापकोटा

फिक्तभिले, भदौ ५। कनकाई नदीको बाढीले घर खेत बगाएर घरबारविहीन भएकी भाषा शिवसताक्षी-१०की तारा सेमाको घर निर्माण शुरू भएको छ।

शिवसताक्षी नगरपालिकाले घर निर्माणका लागि जग्गा उपलब्ध गराएपछि मेची अभियानले सेमाको घर निर्माण शुरू गरेको हो।

शिवसताक्षी नगरपालिकाका प्रमुख चन्द्रकुमार सेमा, उपप्रमुख भोजकुमारी नेपाल र मेची अभियानका संयोजक विजय डालमियाले वैदिक विधि अनुसार घरको शिलान्यास गरेका हुन्। डालमियाका अनुसार सेमा तिहार अघि नै ३ कोठाको आरसीसी एटेच शौचालय र बाथरूम भएको घरमा आफ्ना तीन छोराछोरीका साथ बसाइँसरी जाने छिन्। उनको घर सात लाखको लागतमा निर्माण हुनेछ।

असार १२ गते आएको अविबरल वर्षाका कारण कनकाई नदीमा आएको बाढीले सेमाको घर खेत बगाएको थियो। प्रहरी, रेडक्रसकर्मी र स्थानीयवासीन्धाले सेमाको परिवारलाई तत्काल उद्धार गरेर अस्थायी छाप्रामा राखेका थिए। यो घटना सञ्चारमाध्यमले महत्वका साथ प्रकाशन प्रसारण गरेपछि भाषाको मेची अभियानले चासो देखाएको थियो।

अभियानका संयोजक डालमियाले भने- 'हामीले स्थानीय पालिकाले सेमाको लागि जग्गा दिने भए त्यसमा मेची अभियानले घर निर्माण गर्ने भनेका थियौं।' मेची अभियानको प्रस्तावलाई शिवसताक्षी नगरपालिकाको बोर्ड बैठकले सकारात्मक भनेपछि कार्यपालिका बैठकले नै जनता आवास क्षेत्रमा सेमाको लागि घर निर्माणको मेची अभियानलाई अख्तियारी दिएको थियो।

पतिको २ वर्ष अघि निमोनियाका कारण मृत्यु भएपछि तीनवटा छोराछोरीलाई पढाउने हुकाउने जिम्मा सेमाको काँधमा आइलागेको थियो। श्रीमान् रहुञ्जेल दैनिक ज्याला मजदुरी गरेर उनले आफ्ना परिवारको गुजारा चलाउँदै आएका थिए। जब, श्रीमान्को मृत्यु भयो अनि सेमा बेसाहारा भइन्।

उनको घरको चुल्होमा आगो बल्न छोड्यो। काखमा नानी भएकाले काम गर्न जान सकेकी थिइन्। उनले काम नगरेपछि अन्नाउन पनि घरसम्म आउन सकेन।

छोराछोरी र आफ्नो विहान वेलुकाको छाक टार्ने उनको एउटै विकल्प बन्यो, हात थामे। माईखोलामा पूजा गर्न आएको दिएको चामल र केही रुपैयाँले उनका छोराछोरीले खान पाएका थिए। विहान घरबाट एउटा बोरा लिएर आउँथिन्, त्यही बोराको एक कुनामा उनी बस्थिन्। काखमा सानो छोरा हुन्थ्यो। सबैले त्यो दूधेबालक र आमाको अवस्था हेरेर ल्याएको अन्न र केही रुपैयाँ दिन्थे। उनले भनिन्- 'सातामा मंगलबार र शनिबार धेरै तीर्थालु आउँथे। उनीहरूले दिएको चामलले घरमा भात पाक्यो। सागसब्जीका लागि थापेकै केही चामल बेच्यौं।'

सेमाले मागेरै भए पनि गुजारा चलाउँदै आएका थिए। कोभिड-१९का कारण मुलुक ०७६ चैत ११देखि लकडाउन भयो। त्यसको मार सबैभन्दा धेरै सेमा जस्ताको परिवारलाई प्यो। कनकाई नदीमा पूजा गर्न सर्वसाधारण आउन लकडाउनले रोकेपछि त्यसको असर उनको भान्सासम्म प्यो। सरकारले ७ दिनका लागि दिएको राहत सञ्चित गर्दै दुःखले सेमाले १० दिनसम्म पुऱ्याइन्। खानलाई जसोतसो चढ्दै थियो, फेरि कनकाईको

बाढी उनका लागि अभिशाप बन्यो। घामपानी छेक्ने घर थियो। बाढीले बगायो। त्यसपछि उनको बास खुला आकाशमुनिको त्रिपाल टाँगिको छाप्रामा थियो। शिवसताक्षी नगरपालिकाका प्रमुख चन्द्रकुमार सेमाले भने- 'पत्रकारले उठाएको विषयले अति विपन्नवर्गीक एक निरीह महिला र उनका अवोध छोराछोरीले बस्नका लागि घर पाउने भए।' नगरले अति विपन्न र क्षमताहीन नागरिकका लागि बस्ने व्यवस्था मिलाउन जनता आवास कार्यक्रम अन्तर्गत १२ वटा घर निर्माण गरिसकेको छ। योसँगै शिवसताक्षी-११ को वच्चावगरमा १३ वटा जनता आवास क्षेत्रमा घर निर्माण हुने भएका छन्।

साविकको सतासीधाम-८ माइधारमा पति शेरबहादुरसँगै ०६६ सालमा तारा सेमा बसाइँसरी आएका थिए। उनको नागरिकता मोरङको तत्कालीन राजघाटबाट बनेको थियो। राजघाटमा उनीहरू पाँचथरको माइजाबुडबाट आएका थिए। सतासीधामको डुँडामारीमा कामदारको रूपमा एउटा घरमा २ वर्ष बसेका थिए। सेमाका अनुसार उनले जेठी छोरी त्यही जन्माएकी थिइन्।

डुँडामारीमा घरेलु कामदारका रूपमा बसेका बेला घर साहस्रगको विवादपछि सेमाको परिवार कनकाई खोलोको बगरमा गयो। उनका श्रीमान् शेरबहादुरले स्थानीयसँग एक लाखमा कनकाई नदीको बगरमा

(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

हराउँदै तीजको मौलिकता

भाषा, भदौ ५।

हरितालिका पर्वलाई महिलाले दुःख पीडा र गुनासालाई व्यक्त गर्ने पर्वका रूपमा मानिन्छ। विभिन्न टोलका महिला जम्मा भएर छोरीचेलीलाई निम्तो दिएर चौतारी, चौर तथा घरका आँगनमा नाच्दै हेदना पोख्ने पर्व पछिल्लो समय भने फेरिदै गएको छ। तीजका पुराना भाकाको ठाउँ आधुनिक गीतले लिएको छ।

छोरी भएकै कारण गरिने विभेद, गाउँमा हुने घटना, सासूबुहारीका गुनासा, श्रीमान्/श्रीमतीका व्यवहार, भगवानका नामका गीत, माइतीले नबोलाएका कुरा र भाउजुबुहारीले हेला गरेका कुरा समेटी गाउँमा भेला भएर गाउने तीज गीतका भाका आजभोलि बजारमा रेकर्ड भएका विभिन्न खाले गीतले नै विस्थापन गरिंदिएको छ।

'भगवानलाई भेटदा के-के पाहुन चाहिन्छ, यति मलाई बताइदेऊ, एकूमा चाहिन्छ श्रीखण्ड चन्दन बरिले दोसरी बेलपत्र नि बरिले दोसरी बेलपत्र' जस्ता गीत कालीगङ्गामा स्नानका क्रममा भेला भएर

नदीकै किनारमा गाएर नाच्ने चलन थियो।

आजभोलि गीत घन्काउने, नाच्ने र सामाजिक सञ्जालमा पोष्ट गर्ने प्रवृत्ति बढ्दै गएको छ। रामपुर नगरपालिकाकी लक्ष्मी तिवारी बुढेसकालमा पनि आफूले गीत सिर्जना गरेर गाउने बताउँछिन्। उनले तीजकै बेला दुई गीत रेकर्ड समेत गराएकी छन्। पहिलेपहिले जस्तै गीतका भाका गाउने हो भने गाउँमा गाड्ने भोराको महत्व रहेको तर गीत जुराएर गाउनेको कमी भएको तिवारीको बुझाइ छ।

ठूलो आवाजमा गीत घन्काउने र नाच्ने चलन बढ्यो तर मौलिक तीजका भाव बोल्ने गीत नै सुन्न छाडिएको उनी बताउँछिन्। तीज आउनुभन्दा पहिल्यै धान गोड्ने, कोदो रोपेर सक्ने अनि दुईतीन दिनलाई गाईभैँसीलाई घाँस फोरेर माइत जाने चलन आजकल कथा जस्तो बनेको रामपुरकी दुर्गा आचार्य बताउँछिन्। गाउँभरि चेलीबेटी आउँदा राति लाटिन र राँको बालेर खेतको आली पार गर्दै बल्लो गाउँ र पल्लो गाउँ पालो गरेर भोरा

लगाउने चलन हराउन थालेको छ। धेरै दिनसम्म नै नाचेर हिँड्दा खुट्टा दुख्ने, स्वर सुक्यो। आजभोलि तीजको महत्व हराएको छ। मादल बजाएर गाउने नाच्ने चलन लोप हुन थालेको छ।

जनेपूर्णिमादेखि नै गाउँमा तीजका गीत गाउने, तीजको अघिल्लो दिन घर खाने र पूर्णिमासम्म नै गीत गाउने चलन हराउँदै गएको छ। पहिले तीजको अघिल्लो दिन बिहानदेखि रातिसम्म खाजा, खीर, चिचर, सेलरोटीलगायत विभिन्न प्रकारका खानेकुरा तयार पारेर खाने र तीजको दिन ब्रत बस्ने गरिँ पनि पछिल्लो समय भने एक महिना अघिदेखि नै घर खाने, होटल र पार्टी प्यालेसमा रमाउने चलन बढेको कुन्तादेवी गैँको भनाइ छ। रातिसम्म घर खाने र त्यही दरले आड दिएर भोलिपल्ट तीजमा ब्रत बस्न सहज हुने महिलाले बताउने गरेका छन्। तीजमा निराहार ब्रत बसी श्रीमान् तथा परिवारको दीर्घायुको कामना गर्ने र ऋषिपञ्चमीमा सप्तर्षिको पूजा गर्ने चलन छ।

(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

एकनाले भरुवा बन्दुकसहित पक्राउ

पाँचथर, भदौ ५। मिक्लाजुङ गाउँपालिका-२ सप्तमी बजार नजिक भञ्ज्याङ चोकबाट एक थान एकनाले भरुवा बन्दुक, दुई थान खुकुरी र एक थान हँसिया सहित इलाम फाकफोकथुम गाउँपालिका-२ जरिङ्गे बस्ने २३ वर्षीय टक तामाङ समेत तीन जनालाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ।

उनीहरूले होहल्ला गर्दा स्थानीय मानिसहरू भेला भई सोधपूछ गर्दा उनीहरूको साथमा अवैध हातहतियार समेत फेला पारेपश्चात स्थानीयवासीहरूले नियन्त्रणमा लिएका थिए। उनीहरूले इलाका प्रहरी कार्यालयलाई खबर दिएपछि खटिएको प्रहरीले उनीहरूलाई हतियारसहित पक्राउ गरेको हो।

जुकेसाडी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह लेखा परीक्षक चाहियो

यस जुकेखाडी सा.व.उ. समूह अर्जुनधारा-३ को आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को मलेप गर्नका लागि मान्यताप्राप्त लेखा परीक्षकबाट अडिट गर्नुपर्ने भएको हुँदा आगामी मिति २०७७ भदौ १३ गतेसम्ममा निवेदन आहवान गरिएको सूचना प्रकाशित गरिएको छ।

सम्पर्क: ९८५२६७३३२४

सरिता भण्डारी
सचिव

विषयप्रसाद कट्टेल
अध्यक्ष

जुकेसाडी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
अर्जुनधारा-३, भाषा

कोभिड महामारीका बीच भ्यागुताको अध्ययन

चन्द्रमणि अर्याल

भनापा, भदौ ५। पूर्वी नेपाल हुँदै नेपाल प्रवेश गरेको मनसुन अहिले देशव्यापी सक्रिय छ।

बहुसंख्यक नेपालीहरू अहिले पनि कृषिमा निर्भर भएता पनि देशको धेरै भागमा नहरमा आधारित सिञ्चाई प्रणाली नभएकाले मनसुनी वर्षाले नेपाली कृषकका लागि वेग्लै महत्व राख्दछ। अर्भ कोभिड महामारीका कारण वैदेशिक रोजगारी, पर्यटन जस्ता क्षेत्रमा व्यापक असर गर्ने प्रक्षेपणका बीचमा कृषि र मनसुनको महत्व यस समय अर्भ चढ्ने देखिन्छ। सायद कृषि जस्तै मनसुनसँगै जोडिएर आउने अर्को विषय उभयचर त्यसमा पनि भ्यागुताहरू हुन्। भ्यागुताको आफ्नै महत्व भएता पनि नेपालमा भ्यागुताहरूले उचित महत्व पाउन सकेको देखिँदैन जसका कारण धेरै भ्यागुताको अस्तित्व संकटमा पर्दै गएको छ। नेपाली भ्यागुताको अध्ययन र संरक्षणमा ठोस कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छ।

कति छन् भ्यागुताका प्रजाति ?

विश्वभरका उभयचरहरूको अध्याधिक तथ्यांक राख्ने एम्फिविया वेबका अनुसार विश्वभर (जून १८, २०२० सम्म) ८१७६ प्रजातिका उभयचरहरूको अभिलेख गरिएको छ जसमध्ये बहुसंख्यक भ्यागुता (७२९२ प्रजातिहरू रहेका छन्। उक्त साइटले सन् २००३ पछि उभयचरहरूको प्रत्येक वर्ष करिब १०० प्रजाति थपिने गरेको देखाउँछ। उक्त वेबसाइटले नेपालमा ५७ प्रजातिको उभयचर को अभिलेख देखाउँछ जसमा ५४ प्रजातिका भ्यागुता रहेका छन्। पुराना अध्ययनका साथै वातावरण अध्ययन तथा संरक्षण केन्द्रको नेतृत्वमा गरको अध्ययनले काठमाडौं उपत्यकामा मात्रै १२ प्रजातिको भ्यागुताहरूको अभिलेख भइसकेको परिपेक्षमा देशभर ५४ प्रजातिका मात्रै भ्यागुता अभिलेख हुनुले विस्तृत रूपमा अध्ययन गर्ने हो भने नेपालका प्रजातिको संख्यामा वृद्धि हुन सक्दछ भन्ने तर्क नै इंगित गर्दछ।

भ्यागुता संरक्षण किन गर्ने

भ्यागुताले परिस्थितिक प्रणालीमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ। खाद्य चक्रको मध्य भागमा रहने भ्यागुताहरूले पारिस्थितिक प्रणालीमा सन्तुलन कायम गर्ने अहम् भूमिका निर्वाह गर्दछन्। उनीहरूले खाद्य उत्पादन बढाउन र मानिसहरूलाई रोगको जोखिम कम गर्न मद्दत गर्दछन्। भ्यागुताले बालीनालीमा लाने किराहरू नियन्त्रण गर्न विशेष भूमिका निर्वाह गर्दछन्। जसको प्रत्यक्ष सम्बन्ध कृषि उत्पादनसँग जोडिन्छ। यसका अलावा, भ्यागुताले मानिसमा विभिन्न रोगहरू सार्ने लामखुट्टे जस्ता किराहरू नियन्त्रण गर्न मद्दत गर्दछन्। भ्यागुताहरूको महत्व यतिमा नै सीमित छैन। मनपाहा वा सिकेँ पाहा भनिने भ्यागुताको एक प्रजाति केही ठाउँमा खाने गरेको पाइन्छ भने खालाहरूमा भेटिने पाहाका प्रजातिहरू र नजिकका अन्य नेपालका पहाडी क्षेत्रमा विशेषतः जनजातिहरूका लागि प्रोटीनको राम्रो स्रोत हो।

यसका अलावा, नैतिक पक्ष बहसको विषय भएतापनि, विज्ञानका विशेषतः +२का विद्यार्थीहरू र माथिल्लो तहमा जीव विज्ञानको अध्ययन गर्ने विद्यार्थीले अध्ययनका लागि भ्यागुताहरूको प्रयोग गर्दछन्। भ्यागुताहरू वातावरणमा आउने परिवर्तनका कारण धेरै प्रभावित हुने भएकाले वातावरणीय सूचकका रूपमा कार्य गर्न सक्दछन्। नेपाल जस्तो देश जहाँ जलवायुसँग सम्बन्धित धेरै तथ्यांक छैनन्, यस्तो अवस्थामा भ्यागुताहरू जलवायु परिवर्तनका लागि सूचकका रूपमा कार्य गर्न सक्दछन्।

यसरी मानवीय जीवनका विविध आयाममा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने भएता पनि भ्यागुताहरूको अस्तित्वमा खतरा उत्पन्न भएको छ। विश्वभरि ढाड भएका जीवजन्तुहरू मध्ये उभयचरहरू (जसमा अधिकतम भ्यागुताहरूका) सबैभन्दा बढी संकटमा रहेका छन्। सन् २००४मा गरिएको अध्ययनले विश्वभरका करिब एकतिहाई उभयचरहरू संकटमा रहेको देखाएको थियो। सन् २०१९मा प्रकाशित अर्को अनुसन्धानमूलक लेखले यथेष्ट तथ्यांक नभएका उभयचरहरूको अवस्थालाई समेट्ने हो भने विश्वभर भएका मध्ये करिब आधा भ्यागुताका प्रजातिहरू संकटमा रहने अनुमान गरेको छ।

किन संकटमा पर्दछन् भ्यागुताहरू ?

मानवीय क्रियाकलाप नै भ्यागुताको अस्तित्व संकटमा पार्ने मुख्य कारक तत्व हो। वासस्थानको विनाश, पानीका स्रोतहरूको प्रदूषण, बालीनालीमा हालिने रसायनिक मल तथा किटनाशक औषधि र विद्यालय तथा क्याम्पसहरूमा चिरफारका लागि गरिने भ्यागुताहरूको संकलन, बढ्दो शहरीकरणका साथै जलवायु परिवर्तन आदि भ्यागुतालाई संकटमा पार्ने अवस्थामा पुऱ्याउने कारक तत्वहरू हुन्। केही ठाउँमा भ्यागुता घरमा आयो भने सप आउन सक्छ भनेर पनि उनीहरूलाई मान्ने गरेको पाइन्छ। यसका साथै सामाजिक अन्धविश्वासका कारण पनि धेरै प्रजातिहरूको अस्तित्व संकटमा परेको छ। यही मे १५ गतेका दिन बृटवल नजिकैको एक जना सार्थीले फेसशुक म्यासेञ्जरमा रुखमा चढ्न सकेको प्रजातिको भ्यागुताको फोटो पठाउनु भयो। केही समय पछि त्यो भ्यागुता मारिएको खबर आयो। स्थानीय स्तरमा विषखपटा भनिँदोरहेछ। त्यो भ्यागुतामा विष हुने कुरा अहिलेसम्म प्रमाणित नभए पनि सामाजिक अन्धविश्वासका कारण उक्त भ्यागुता मारियो। वर्षेनि विभिन्न बहानामा नेपालमा थुप्रै भ्यागुताहरूले ज्यान गुमाउँछन्। तर नेपालमा भ्यागुता संरक्षणका लागि ठोस कार्य हुन सकेको छैन।

नेपालमा भ्यागुताको अध्ययन

नेपालमा विभिन्न कालखण्डमा भ्यागुताहरूको अध्ययनहरू भएका छन्। मुलतः विदेशि अनुसन्धानकर्मीहरूले विभिन्न कालखण्डमा भ्यागुताको अध्ययन गरेको केही ठाउँमा सीमित छन्। नेपाली अनुसन्धानकर्मीमध्ये प्राध्यापक कालुराम खुम्बू (के आर) र करणबहादुर शाहको योगदान विशिष्ट छ। पछिल्लो समय उभयचर र सरिसृचमा अध्ययन तथा संरक्षणमा केन्द्रित भएर कम्प्यानिनस फर एम्फिवियन एण्ड

रेप्टाइल्स अफ नेपाल करिब एक दशकभन्दा बढी समय कार्य गरिरहेको छ।

साथै विभिन्न अनुसन्धानकर्मीहरूले व्यक्तिगत रूपमा भ्यागुताहरूको अध्ययन गरिरहेका छन्। तर पनि देशभरको भ्यागुताको समष्टिगत अवस्थाका बारेमा अनुसन्धान हुन पाएको छैन। जसले गर्दा हामीसंग भ्यागुताका बारेमा पर्याप्त जानकारीको अभावमा छ। साथै उनीहरूका संरक्षणमा लागि कार्य गर्न सिकिएको छैन।

आगामी बाटो

यसैबीच वातावरण अध्ययन तथा संरक्षण केन्द्रले विभिन्न संस्था तथा निकायहरूसँग सहयोगमा देशभरिका भ्यागुताहरू र उनीहरूको वासस्थानका बारेमा अध्ययन गर्ने साथै उनीहरूको संरक्षणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले क्रोकिङ्ग मनसुन २०२० शुरु गरेको छ। यो अभियान मूलतः नागरिक वैज्ञानिक अवधारणामा आधारित छ र सबैले आ-आफ्नो ठाउँबाट यो अभियानमा सहभागी हुन सक्ने छन्।

कोरोना महामारीका बीचमा भ्यागुता अध्ययन किन ?

कोरोना महामारीका कारण शहर बजारमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थी धेरै जसो गाँउघरमा पुगेका छन्। यसका साथै अध्ययन अध्यापनका कार्यहरू ठप्प भएका छन्। कुनै पनि परिस्थितिमा सिकने र सिकाउने क्रमलाई नियमित राख्नु पर्छ। क्रोकिङ्ग मनसुन २०२० अभियान पनि कोरोनाका कहरका बीचमा घर गएका विद्यार्थीलाई उनीहरूको वरपरको वातावरणका बारेमा विशेषतः उनिहरूको वरपर पाउने भ्यागुताका प्रजातिका बारेमा जानकारी गराउने अभियान हो। यो अभियानले सिकाई प्रकृत्यालाई जीवन्त राख्न टेवा पुऱ्याउँछ। साथै भ्यागुता संरक्षणको सन्देश गाउँसम्म पुऱ्याउन मद्दत गर्नेछ। भ्यागुताहरू हाथै नजिकमा नै भेटिने भएकाले कोभिडका कारण अपनाउन पर्ने सबै सतर्कता अपनाएर भ्यागुताको अध्ययन गर्न र अभियानमा सहयोग पुऱ्याउन सकिन्छ।

भ्यागुताका प्रजातिहरूले नेपालको सामाजिक आर्थिक र वातावरणीय क्षेत्रमा विभिन्न योगदान दिए पनि उनीहरू संरक्षणको मूलधारमा अटाउन सकेका छैनन्। नेपालमा भ्यागुताहरूको बारेमा यथेष्ट जानकारीको अभाव पनि संरक्षणमा पहल हुन नसक्नुको एउटा कारण हो। सबैले आ-आफ्नो ठाउँबाट स-सानो योगदान गर्ने हो भने प्रत्यक्ष रूपमा भ्यागुताको र परोक्ष रूपमा मानव सभ्यताको रक्षा गर्न सकिन्छ।

जाइन्ट साइकलको शोरुम बिर्तामोडमा

बिर्तामोड, भदौ ५। साइकल पारखीका लागि अब फापरामै जाइन्ट कम्पनीका साइकल विक्री केन्द्र

सञ्चालनमा आएको छ। द हिमालयन माउन्टेन वाइक सर्भिस सेन्टरले बिर्तामोडमा शोरुम सञ्चालनमा ल्याएको हो।

शुक्रवार एक कार्यक्रमकाबीच बिर्तामोड सिटी सेन्टरमा शोरुम सञ्चालनमा ल्याएको सञ्चालक बृद्धभूषण योञ्जनले जानकारी दिए। जाइन्ट कम्पनीका साइकल विक्री शुरु गरेर सेन्टरले भाषामा साइकलयात्रीका लागि सहज बनाएको योञ्जनले बताए।

एक करोड रूपैयाँको लगानीमा सञ्चालनमा आएको साइकल शोरुमका सञ्चालकहरूमा योञ्जनसहित योगेन्द्र थापा, धनराज मगर र राजीव धिमाल रहेका छन्। 'साइकल चलाओ, स्वस्थ बनौं' भन्ने नाराका साथ सञ्चालनमा आएको शोरुममा ३३ हजारदेखि पाँच लाख रूपैयाँसम्मका साइकल उपलब्ध छन्।

सेलिब्रेटीको तीज

कोरोनाको कारण देशका विभिन्न स्थानमा जारी निषेधाज्ञाका कारण यो वर्षको हरितालिका तीज पर्व खासै उत्साहजनक देखिएन।

अधिकांश क्षेत्र ठप्प रहेका छन् भने धेरै ठाउँमा आवतजावत पनि बन्द गरिएको छ। टाढाको यात्रा गर्न नसके पनि नजिकका आफन्तजन र साथीभाइ जम्मा भएर तीज मनाउने क्रम भने रोकिएको छैन।

सेलिब्रेटी पनि आफूले मनाएको तीजका तस्वीर सामाजिक सञ्जालमा पोस्ट गरिरहेका छन्। अभिनेत्री आचल शर्मा, ऋचा शर्मा, विवाहपछिको आफ्नो पहिलो

तीज मनाइरहेका छन्। अभिनेत्री प्रियंका कार्की पनि अभिनेता आयुष्मान देशराज जोशीसँग विवाहपछिको पहिलो तीज मनाइरहेकी छिन्। अभिनेत्री करिश्मा मानन्धर, रेखा थापा, वर्षा राउत, अनु शाह, केकी अधिकारी लगायतले पनि सामाजिक सञ्जालबाट नै तीजको शुभकामना दिएका छन्।

अधिकांश कलाकारले सामाजिक दूरी कायम गर्दै सचेत भएर तीज मनाउन अप्ठार गरेका छन्। चलिरेकेको विषम परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै आफू अनि आफ्नाको स्वास्थ्यको ख्याल गर्न पनि सेलिब्रेटीले अनुरोध गरिरहेका छन्।

बाढी ...

१० कट्टा जग्गा किनेका थिए। त्यही जग्गामा छाप्रा हालेर बस्ने गर्थे सेमा परिवार। उनका एउटी छोरी र काखको छोरा त्यहीँ जन्मिएका हुन्। निमोनियाले श्रीमानको मृत्यु भएपछि छोराछोरीको पनि राम्ररी पालनपोषण गर्न सकिनन्। उनकी जेठी छोरीलाई स्थानीय एक समाजसेवीले पढाउने, हुर्काउने गरी लगेका छन्।

उनी भनिन्छन्- कर्ममा पक्की घरमा बस्न जुरेको रहेछ। मिल्ने छिमेकी भईदिए भने पशुपन्छी पालेर पनि परिवारको गुजारा चलाउँछु।' अन्य सिप सिक्छु र कुशल उचमी हुन्छु। मेरा छोराछोरीलाई उच्च शिक्षा दिन्छु। मेची अभियान र शिवसताक्षी नगरपालिकाले यो बेला लगाएको गुन त्यो बेला तिर्छु जति बेला मेरा लालाबाला यो मुलुकको सक्षम नागरिकको रूपमा दरिन्छन्।

सेमाको घर निर्माणका लागि नेपाली कांग्रेसका प्रवक्ता विश्वप्रकाश शर्माले श्रीमती कविताको जन्मदिनको अवसरमा ११ हजार १ सय ११ रूपैयाँ प्रदान गरेर अभियानको खाता खोलेका थिए। शर्मा पनि अभियानका सदस्य हुन्। संयोजक डालमियाका अनुसार तारा सेमाको घर

निर्माणका लागि रकम जुटन थालेको छ। उनले भने- 'जबरजस्ती मान्ने र हात थाप्ने काम मेची अभियानले गर्दैन। स्वतःस्फूर्त संकलन भएको रकमने शेर्माको घर निर्माण हुने मुख्य स्रोत हो।'

हराउँदै ...

यस वर्ष भने कोरोना भाइरसको महामारी फैलिएको अवस्थामा यसको सङ्ग्रण रोक पनि घरमै तीज मनाउन भनिएको छ। यस वर्ष कोरोनालाई जित्न सके तीज पर्व आउने सालमा मनाउन पाइने महिला बताउँछन्। नजीकका चेेलीबेटी दर खान पुगे पनि टाढाका छोरीचेली माइती आउन पाएका छैनन्। घरमै परिवारसँगै गीत बजाएर नाचेका भिडियो भने सामाजिक सञ्जालमा धेरै देखिन्छन्।

केही वर्षयता पाल्पा, स्याङ्जा, तनहुँ र नवलपरासीको सङ्ग्रमस्थल रामपुर नगरपालिका उपत्यका आसपासमा दैनिकजसो तीजगीत प्रतियोगिता भए पनि यस वर्ष भने रोकिएको छ। गाउँमा गाड्ने तीजभाका प्रतियोगितामा गाएको मात्रै सुन्न पाइए पनि यस वर्ष भने सङ्ग्रमको समय भएकाले रोकिएको छ। सरकारले घरमै रमाउन भनेको छ।

कोरोना भाइरसको सङ्ग्रम फैलिन नदिन जिल्ला प्रशासन कार्यालय पाल्पाले यही भदौ ५ गते राति १२ बजेदेखि लागू हुने गरी निषेधाज्ञा पनि जारी गरेको छ।

एसईई ...

घण्टासम्म शिक्षक-विद्यार्थीसँगै रहेर अध्ययन गरेका छन्- ढुङ्गाना भन्छन्- तल्लो कक्षामा यही मूल्याङ्कन वैज्ञानिक ठहरिने र माथिल्लो कक्षा १० मा भने अबैज्ञानिक ठहरिने हुँदैन। ढुङ्गाना एउटै परीक्षाले विद्यार्थीको भविष्य किटान गर्न नसकिने भएकाले अनावश्यक प्रतिस्पर्धाले विद्यार्थीको मस्तिष्कमा समस्या उत्पन्न हुनसक्ने बताउँछन्।

विशेष परिस्थितिले एसईई परीक्षा गराउन नसकिए पनि समयानुसारको उत्कृष्ट ढाँचा रहेको शिक्षा सरोकारवालाको भनाइ छ। कतिपय शिक्षा सरोकारवाला भने तीन घण्टा परीक्षा लेखेका भरमा विद्यार्थीको मूल्याङ्कन गरिनु दुःखद् रहेको बताउँछन्। विगतका परीक्षा प्रणाली पनि वैज्ञानिक नभएकाले अहिलेको मापदण्ड नै प्रभावकारी नभएको नेपाल शिक्षक संघका प्रदेश नं. १का अध्यक्ष पूर्ण गौतम बताउँछन्। शिक्षकले विद्यार्थी सबै पक्ष बुझेर मापदण्ड बनाएका हुन्छन्। त्यसैले

यसलाई हचुवाको भरमा नकारात्मक टिप्पणी गर्न मिल्दैन- गौतमले भने- यस्ता टिप्पणीले बालबालिकाको बालमनोविज्ञान र मनोसामाजिक प्रभाव पर्छ।

वाहिरी टिकाटिप्पणीले बालमनोविज्ञानमा असर गर्ने भन्दै यसबाट सचेत भएर अघि बढ्न शिक्षा कार्यालयले भनेको छ। शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइका प्रमुख शम्भु थापामगरले अघिल्लो वर्षको परीक्षाफल, आन्तरिक परीक्षा, आर्बधिक परीक्षाका आधारमा एसईईको मूल्याङ्कन गरिएको बताए। परिस्थितिजन्य परीक्षाका रूपमा एसईईको परीक्षा भएकाले यसबाट सबै परीक्षाको मूल्याङ्कन हुन नसक्ने उनको भनाइ छ। केही विद्यालयले परीक्षाको मूल्याङ्कनमा तलमाथि गरेका होलान्- मगरले भने- यसो भन्दै मा सबै विद्यालय, विद्यार्थी र शिक्षकलाई यसरी मुछ्नु हुँदैन।

एकैदिन ...

फ्रान्समा पनि मे महिनामा जित्ने परिमाणमा सङ्ग्रम बढ्न थालेको छ। बुधवार त्यहाँ थप ३,८०० सङ्ग्रमित भेटिएका छन्। कैयन् युरोपेली देशहरूले यात्रामा नियन्त्रण गर्ने उपाय

तथा सामाजिक दूरी तथा मास्क लगाउने नियम लगाएका छन्।

एसियामा पनि बढ्यो

दक्षिण कोरियाली अधिकारीहरूले सोलमा १० जनाभन्दा धेरै मानिस भेला हुन नपाउने नियम ल्याएका छन्। त्यहाँ पाँच महिना यताकै धेरै सङ्ग्रमित फेला परेपछि यो महिनाको अन्तसम्म उक्त नियम लागू गरिने बताइएको छ। पछिल्लो समय त्यहाँ एउटा चर्चमा देखा परेको कोरोनाभाइरस सङ्ग्रम सोलका एक सयभन्दा धेरै ठाउँमा फैलिएको छ। साराङ्ग जेइल चर्चले दक्षिण कोरियाली सरकारको चर्को आलोचना गर्दै आएको छ। आफूहरूलाई अन्यायपूर्ण ढङ्गले निशानामा पारिएको भन्दै चर्चका कतिपय सदस्यले भाइरस परीक्षण गराउन पनि अटेर गरेका छन्।

जग्गा बिक्रीमा

प्रतिकट्टा ४ लाख बित्तमोडबाट मात्र ४.८ किलोमिटरको दूरीमा कालोपत्रे सडककै नजिक अर्जुनधारा-४ मा बसोबासका लागि अति आकर्षक सस्तो घडेरीहरू बिक्रीमा छन्।

सम्पर्कः ९८१९६९६९४४/९८०८९७७८३८

गमला चाहिएमा

घर कम्पाउण्डमा फूल रोप, बाँचा सजाउन साथै सागसब्जी कौशीखेतीका लागि अति उपयोगी कक्रिटका शानदार गमला सुपथ मूल्यमा चाहिएमा हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोस्। धेरै संख्यामा लिनेलाई डेलिभरीको पनि व्यवस्था छ।

सम्पर्कः भूपाल कार्की

९८०१४०४०००

९८१९६९४५७३

अर्जुनधारा-५, विहीवरे

बजार लक्ष्मीपुर

बिर्ता (सेफ्टी तथा ढल सफाई)

बिर्तामोड, काठमा

(पहाडी क्षेत्रमा पनि यो सेवा उपलब्ध छ।)

पूर्वाञ्चलमा सबैभन्दा ठूलो भ्याक्युम सिस्टमबाट सफाउ गरिन्छ।

मूपाएल बुटाशोकी

023-545402

9825952677

9825952680

सेफ्टी तथा ढल सफाई गर्नु परेमा हामीलाई सम्पर्कनुहोस्।

कविता

कारोना र विश्व

सरोज ओली

मानव सभ्यतामा आएको कलङ्क कोभिड-१९ ले आज विश्वका राजनेताहरूको मगज हल्लाइरहेछ संसारका औषधि विज्ञहरूको चेतना जगाइरहेछ । हाम्रा मानिसहरूलाई घरमै थुनिपर बस्नु पर्दा मर्नसम्मको पीर परेको छ । साना नानीहरू स्कूलमा पढ्ने विद्यार्थीहरू र प्राध्यापकहरू ज्यानको मायामा अल्मलिएका छन् ।

स्वास्थ्य सेवामा जुटेका सम्पूर्ण स्वास्थ्यकर्मीहरू आफ्नो ज्यानका बाजी राखेर कोभिड-१९ का विरामीहरूको उपचार गरिरहेछन् सुरक्षाकर्मीहरू पनि आफ्नो ज्यानको पर्वाह नगरी भाइरससित जुधिरहेछन् ।

अहिले साना नानीहरू आफ्ना बाबु-आमासितै बस्न पाउँदा खुशीले मख्ख छन् । उनीहरूलाई कोरोना भाइरस थाहा छैन अहँ थाहा छँदै छैन । उनीहरूलाई अमाको काख प्यारो छ, बाबुको साथ प्यारो छ ।

आजको विश्वका शक्तिशाली राष्ट्रहरूले विश्वमा एकछत्र राज गर्ने भएर प्रकृतिको सकेसम्म दोहन गरेर नपुगेर जैविक हतियार बनाउने होडमा जानेर वा नजानेर कोरोना भइरसको उत्पत्ति भएर विश्वलाई नै रनमुल्लामा पारिरहेको छ । शक्ति मातमा माकेका नेताहरूको मगज खल्बलिएको छ । पूर्वीय आयुर्वेदाचार्यहरूका सूत्रहरूमा यो रोगको खोजी भइरहेछ । हाम्रा धर्माचार्यहरू, योगाचार्यहरू दिन-रात, रात-दिन यसका बारेमा उपाय खोजिरहेछन् । उनीहरूको पनि मस्तिस्क आज चिन्तित भइरहेछ, रोग निदानको उपाय सुल्फाउने सूत्र खोजिरहेछन् ।

म भन्छु- यो कोभिड-१९ को उपचार छिट्टै पत्तो लाग्दोरहेछ कारण: आधुनिक औषधि विज्ञानले ठूलो उन्नति गरेको इतिहास छ- विफारले एकपटक संसारै सोत्तर पारेको थियो फ्लेगले युरोपलाई एकपटक निलेको थियो, टाइफाइडले विश्वलाई निले खोजेको थियो म्यादी ज्वर, सन्निपातले पनि मानव समाजलाई नै संकटमा पारेको थियो, क्षयरोग र मलेरियाले पनि हामीलाई ग्रस्त गरेको थियो । रेविज जस्तो भाइरसको घातहरू खपेको हो क्यान्सर र एड्सले पनि हामीलाई पिरेके हो तर, आधुनिक मेडिकल साइन्सले तिनको निदान र उपचार निकालेके छ । त्यसैले म भन्छु- यो कोभिड-१९ को पनि जसो पत्ता लगाएर मानव समाजबाट जसै उखलेर फ्याकिने छ । यसरी संत्रास मुक्त हुनेछ ।

अहिले विश्वको मानव जाति मृत्युको पीडाले रोइरहेछ तर, त्यो धेरै दिन रहँदैन यो विज्ञानको युगमा आएको सानो विफर मात्र हो निराकरण छिटोभन्दा छिटो हुनेछ आज रोइरहेको मानव समाजमा छिट्टै नै हँसो आउने छ कोभिड-१९ माथि हाम्रो विजय निश्चित छ हाम्रो सभ्यतामा लागेको कालो दाग भोलि नै मेटिने छ हाम्रा नानीहरूको अनुहारमा भोलि नै हँसो आउने छ ।

भुवन तामाङ

पुर्खाहरूले युगौं लगाएर सिर्जना गरेर छाडेर गएका प्राचीन सम्पदाहरू विकासका नाममा क्षणभरमै निर्मम विनाश गरिएका छन् । जुन अब कुनै प्रयास र मूल्यमा वापस आउनेवाला छैनन् । ती यस्तै थिए होला! भनेर कल्पना मात्र गर्न सकिने छन् । हो, यस्तै किसिमले विकासको नाममा अरु प्राचीन धरोहरहरू पनि विनाश गरिँदैछन् ।

पाकिस्तानको 'दियामर-भाशा जलविद्युत आयोजना' पूरा भएपछि जलविद्युत् बाँधमा पानी भरिँदा डुबान हुने पहाडी क्षेत्रमा रहेका प्राचीन बौद्ध र हिन्दू सम्पदाहरू डुल्नेछन् । पाकिस्तानका लागि अहिलेसम्म सबभन्दा ठूलो जलविद्युत परियोजना हुनेछ र यसले त्यही मात्रामा प्राचीन सम्पदाहरू डुवाइदिने छ । चार हजार आठ सय मेगावाट विजुली उत्पादन भई विश्व जलविद्युत मानचित्रमा पाकिस्तान स्पष्ट देखिने यस परियोजनाको उद्घाटन यही १५ जुलाईमा पाकिस्तानका प्रधानमन्त्री इमरान खानले

सम्पदा

गरिसकेका छन् ।

चीन, यस जलविद्युत् परियोजनाको एकल लगानी कर्ता रहेको छ । यो परियोजना पाकिस्तान प्रशासित कश्मीरको गिलगित-बल्तिस्तानमा बनाइँदैछ । भारतले यस परियोजनाको विरोध गरिरहेको छ, तर प्राचीन बौद्ध तथा हिन्दू धरोहर जोगाउन नभई पाकिस्तान प्रशासित कश्मीरमाथी दावेदारी प्रकट गर्न भारतले विरोध गरेको बताइन्छ ।

इसापूर्व सात हजार सालदेखि लिएर १६औं शताब्दीसम्मको विभिन्न कालखण्डसँग सम्बन्ध राख्ने पाँचहजार भन्दा धेरै अत्यधिक महत्वपूर्ण ऐतिहासिक शिलालेखतथा कलाकृतिहरू यस जलविद्युत् परियोजना बाँधका कारण डुबेर नष्ट हुने खतरा बढेको इतिहासकारहरूले जनाएका छन् ।

धेरै वर्षसम्म पाकिस्तानको इतिहास अध्ययन गर्ने डाक्टर जेसन नील्सको भनाई यस्तो छ, जवदेखि काराकोरम तथा हिमालयको पहाडीतिर जाने बाटो काराकोरमपास खुल्यो त्यसवेलादेखि अहिलेसम्म पाकिस्तान तथा यूरोपका विशेषज्ञहरूले यी इलाकामा ३० हजारदेखि ५० हजारसम्मका शिलालेख तथा करिब पाँच हजार विभिन्न अभिलेखहरू भेटाएका दावी गरेका छन् ।

डाक्टर नील्स भन्छन्- शिलालेखमा आधारित

जलविद्युत्को नाममा प्राचीन सम्पदा नडुबाऊ !

प्राचीन कालको सांस्कृतिक सम्पदा, सिन्धु नदीको आसपास गिलगित बल्तिस्तान तथा खैबर पख्तुखान प्रान्तमा मौजुद रहेका छन् । यी शिलालेख तथा अभिलेख हामीलाई यी कुरा बताउँछन् कि, प्राचीन कालमा मानिसहरू कसरी हिन्दूकुश, हिमालय तथा काराकोरमको पहाडी विभिन्न वाटोमा यात्रा गर्दथे । यी शिलालेख तथा अभिलेखहरूले उत्तरी पाकिस्तानको ती इलाकामा बस्ने प्राचीन मानिसका धार्मिक विश्वास तथा उनीहरूको सभ्यता तथा संस्कृति हेर्न र महशुस गर्नुको अलावा धर्तीको अन्य ठाउँबाट यहाँ आउने मानिसहरूका बारेमा पनि बताउँदछन् ।

जलविद्युत् बाँधले गिलगित बल्तिस्तानको चिलासस्थित थलपन गाउँ डुवाइदिनेछ । त्यसैले इतिहासकारहरू यहाँका ऐतिहासिक शिलालेख तथा अभिलेखहरूको थप खोज अनुसन्धान गरिरहेका छन् । डाक्टर नील्स भन्छन्- यो इलाकामा मौजुद पत्थरहरूमा जनावर, मानिस तथा थुप्रै निशानाहरूका प्रागऐतिहासिक खाका रहेका पाइएका छन् । यिनीहरूमा धेरैजसो शिलालेख, पहाडी बाखा, अरुखालका जनावरका छन् । शिकारी र घोडसवारहरूका चित्रहरू खोपिएका निशाना र अरु किसिमका धेरै शिलालेख पाइएका छन् । जसका सम्बन्ध ऐतिहासिक कालदेखिका रहेका छन् । चिलास पहाडमा पाइने केही अभिलेखहरूका सम्बन्ध प्राचीन कालका केयन व्यक्तिहरूसँग छन् । चिलासमा शिलालेख, अभिलेख, तस्वीर तथा दोस्रो चिन्हका अलावा दक्षिण एशिया, इरान तथा मध्य एशियाका पुराना भाषामा लेखिएका अभिलेखहरू मौजुद रहेका छन् । शुरुका लेखोट गन्धार भाषामा छन् र खरोस्ती लिपीमा लेखिएका छन् । यस इलाकामा हजारदेखि एक हजार सात सय साल पहिलेका शिलालेख तथा अभिलेखहरू रहेका छन् । बालदेव, वासुदेव तथा राहुलका नामका चित्रहरूका साथ खरोस्ती लिपीमा निशाना खोपिएका पाइएका छन् । एक अर्को शिलालेखको हवाला दिँदै नील्स भन्छन्- बौद्ध धर्मसँग

सम्बन्धित यी रेखाचित्रमा सम्पदाहरू गन्धार जुवानमा लेखिएका छन् । त्यहाँस्थित स्तूपमा बौद्ध भिक्षुहरू पूजा गर्दछन् । यी शिलालेख तक्षीला, स्वात तथा गन्धारमा मौजुद प्राचीन शिलालेखहरूसँग मिल्दाजुल्दा पाइएका छन् ।

डाक्टर नील्सका अनुसार सिन्धु नदीको आसपास स्तूपहरूको अरु पनि शिलालेख मौजुद रहेका छन् र ती ब्राह्मी लिपीमा लेखिएका छन् । जुन लिपी संस्कृत भाषाका लागि उपयोग गरिन्छ । यिनीहरू एक हजार पाँच सय साल पुरानो तथा सम्भवतः गन्धार जुवानपछिको कालका हुन् । त्यहाँ मौजुद शिलालेखमा गौतम बुद्ध तथा उनका पाँच शिष्यका प्रतिरूप बनाइएका छन् । गौतम बुद्धले आफ्नो पहिलो सन्देश बनारस छेउका शहर सारनाथमा हरिणहरूका वाटिकाका दिएका थिए भन्ने मान्यता अनुसार यी शिलालेखहरूमा हरिणहरू पनि अंकित

भएका पाइएका छन् । एक अर्को शिलालेखमा शिकारीहरू, विभिन्न प्रकारका उपकरण, चिन्ह तथा पहाडी बाखाहरूका तस्वीरहरू खोपिएका पाइएका छन् । यी तस्वीरहरू बौद्ध धर्मको आगमनपछिका हुन् । जसमा धार्मिक विश्वास, सभ्यता तथा संस्कृति बदलिएको महशुस हुन्छ । यस बारेमा दुईमत छैन कि, दियामर भाशा जलविद्युत् बाँध निर्माणको नाममा यी प्राचीन सम्पदाहरू अहिले जुन अवस्थामा छन् त्यही हालतमा रहने छैनन् । पानीमा डुल्नेछन् ।

खुशीको कुरो, यी प्राचीन सम्पदाहरूलाई सुरक्षित राख्नु पर्दछ भन्ने विषयमा विश्वका विशेषज्ञबीच चर्चा भइरहेका छन् । यी सांस्कृतिक सम्पदाहरूका केही हिस्सा त विभिन्नरूपमा सुरक्षित छन् तर कितावमा मात्र । पाकिस्तानी इतिहासकार प्रोफेसर अहमद हसन दानीको कितावका अलावा जर्मनको हाइडेलबर्ग युनिभर्सिटीको शोधकर्ताका पाकिस्तानको उत्तरी इलाकाका बारेमा लेखिएका कितावको पाँच भाग छापिसकेका छन् । यी किताव धेरै नै अनमोल छन् । तर, अझै पनि ऐतिहासिक सांस्कृतिक सम्पदा वचाउनका लागि

धेरै थोक गर्न बाँकी नै छ ।

दियामर भाशा बाँध, पाकिस्तानमा जल संसाधन तथा विजुली आपूर्तिको लागि जिम्मेवार संस्था वाटर एण्ड पावर डेभलपमेन्ट अथोरिटी (वापडा)ले रेखदेख गर्नेछ । परियोजनाका अन्तर्गत बाँध निर्माण कार्यको अलावा वापडाले आफ्नो राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय जिम्मेदारी निभाउँदै परियोजनाको पूरे इलाकामा मौजुदा ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको सुरक्षाका लागि पनि योजना बनाइरहेको छ । बाँध निर्माणका कारण पानीमा डुल्ने शिलालेख तथा अभिलेखहरू सुरक्षित गरिनेछन् र यसै सिलसिलामा चिलास किल्लाको पनि पुनः उद्धार गरिनेछ । एक म्युजियम पनि स्थापना गरिनेछ । गिलगित बल्तिस्तान खासगरी चिलास तथा आपापास क्षेत्रका गाउँमा सांस्कृतिक पर्यटनको विकास गर्नका लागि केयन कदम

चालिसकिएको छ ।

यी सांस्कृतिक सम्पदा वचाउनका लागि वर्ल्ड बैंक, एशियाई विकास बैंक, यूनेस्को समेत अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका ख्याति प्राप्त विशेषज्ञहरूले एक म्यानेजमेन्ट प्लान तयार गरेका छन् । यी अन्तर्राष्ट्रिय विशेषज्ञहरूमा हाइडेलबर्ग युनिभर्सिटीमा शिलालेख तथा अभिलेखका जानकार प्रोफेसर हेराल्ड हाप्टम्यान पनि सामेल थिए ।

वापडाका अनुसार, लगभग पाँच हजार महत्वपूर्ण ऐतिहासिक शिलालेख तथा अभिलेखहरूका श्री डी. स्वयामिङ्ग गरिनेछन् । यिनीहरूको बाकायदा रेकर्ड राखिनेछ । जुन पत्थरहरू तत् स्थानबाट हटाएर सुरक्षित लैजान सम्भव हुनेछन् तिनीहरूलाई सुरक्षित स्थानमा लुगिनेछ । जसलाई सानै सकिँदैन, तिनीहरूको प्रतिरूप तयार गरिनेछ । ऐतिहासिक सम्पदाहरूको सुरक्षाका लागि अन्य भरपर्दा उपायहरू पनि अपनाइने छन् ।

अहम् प्रश्न । प्राचीन तथा ऐतिहासिक सम्पदाहरू तत् स्थानमा नै र सबकली अवस्थामै रहन दिन किन सकिँदैन ? के त्यहाँ जलविद्युत् बाँध निर्माण गर्नु नै पर्दछ र जसको अभावमा पाकिस्तान सदैव पछि पर्छ ? वरु ती सांस्कृतिक सम्पदाहरूबारेमा पर्यटन उद्योगको विकास गरेर प्रसस्त धन आर्जन गरी पाकिस्तान देशको विकास गर्न सकिँदैन र ? यसरी विकासका नाममा संसारबाट प्राचीन तथा ऐतिहासिक सांस्कृतिक धरोहर कहिलेसम्म नष्ट भइरहने हुन् ? यसको विकल्प खोज्नु पर्छ कि ?

(विभिन्न सामग्री अध्ययनबाट)

गुरुङको साहित्य साधना

थुप्रै खोपडीहरू अगाडि सजाएर परिश्रमको पसिनाले भिजाउँदै अधिकार र कर्तव्यको हतेउडीले काँचो माटो जस्तै कड्दै पिड्दै अनुशासनको चक्रमा घुमाउँदै माटोको भाँडा बनाउने ज्ञानविज्ञानको वुड्डा भदैं खटिरहने कुमाले जस्तै शिक्षकको जिन्दगी ।

उपरोक्त कवितामा भनिए जस्तै आदर्श शिक्षकको भूमिका निर्वाह गरेर अवकाश प्राप्त शिक्षकको रूपमा रहेका एक पूर्व शिक्षक हुन्- मखनबहादुर गुरुङ । यो भोगाड शिक्षक कविता मार्फत स्वयम् गुरुङले व्यक्त गरेका हुन् । भापाको बिर्तामोड नगरपालिका-१० रैनिंक (चमरधाप) निवासी मखनबहादुर गुरुङ स्थानीय महेन्द्रज्योति माविका चार दशक लामो शिक्षण पेसाबाट निवृत्त प्रधानाध्यापक हुन् । धनकुटा क्याम्पसमा शिक्षाशास्त्रमा स्नातक (बीएड)सम्म अध्ययन गरेका उनको जन्म स्व. माता मञ्जुरी गुरुङ र स्व. पिता रामबहादुर गुरुङको कोखबाट वि. सं. २००८ साल वैशाख १५ गते इलाम जिल्लाको साखेजुङ्गमा भएको थियो ।

भापाकै पुरानो विद्यालय आदर्श मावि धैलाडुवावाट माध्यमिक तहको शिक्षा हासिल गरेका उनी यतिबेला आफ्मा निहीत ज्ञान, सीप तथा अनुभवलाई साहित्य लेखनमा उपयोग गर्दैछन् । विद्यार्थी अवस्थामै धनकुटा क्याम्पसमा हुने विभिन्न साहित्य गोष्ठी (कविता प्रतियोगिता)मा प्रथम स्थान हासिल गर्न सक्षम प्रतिभाशाली व्यक्तित्व उनले केही समय पहिले 'घिडाँघिडो' नामक एक कविता संग्रह प्रकाशित गरिसकेका छन् । यस्तै अनेकौं फुटकर रचनाद्वारा साहित्यिक भुकाव दर्शाएको पाइन्छ । सानै छँदा मातृ वियोगमा परेका उनी अत्यन्त दुःख गरेर पालनपोषण गरी शिक्षादीक्षा प्रदान गर्ने

रत्नबहादुर बस्नेत

जन्मदाता मातापितालाई सुखपूर्वक सेवासुश्रुसा गर्ने सपना पूरा नभएकोले त्यही 'घिडाँघिडो' कविता संग्रहका रूपमा प्रकाशित गरेको बताउने उनले विद्यालय तथा अन्य संघ-संस्थामा आयोजित कार्यक्रमहरूमा विभिन्न कविता, गीत सुनाएर दर्शक-श्रोतालाई मन्त्रमुग्ध पार्ने समेत गर्छन् । उनले गुरुङ तमू भाषामा समेत केही कविता रचना तथा प्रकाशन गरेर मातृभाषाको संरक्षणमा योगदान दिएको पाइन्छ । अरुलाई शिक्षा र आफ्नो आत्मसन्तुष्टिका लागि साहित्य लेख्ने उनको भनाइ छ ।

शिक्षण पेशाको लामो अनुभव संगालेका उनी असल शिक्षकका रूपमा सबैसामु परिचित र सम्मानित छन् । विभिन्न संघ-संस्थामा आवद्ध उनी नेपाल स्काउट राष्ट्रिय प्रधान कार्यालय काठमाडौँवाट दीर्घसेवा पदक, नेपाल राष्ट्रिय शिक्षक संगठन भापा, नेपाल शिक्षक संघ भापा, शिक्षा कार्यालय भापालगायत एक दर्जनभन्दा बढी संघ-संस्थाबाट सम्मानित तथा पुरस्कृत भइसकेका छन् । करिब चार दशक लामो शिक्षण सेवा गरेर देशको सेवामा सम्पूर्ण जीवन व्यतित गरेकोले देशको लागि केही गर्न पाएकोमा खुशी लागेको बताउने उनी यतिबेला सिर्जनात्मक कार्य साहित्य लेखनमा सक्रिय छन् । केही समय पहिले एउटा कविता संग्रह प्रकाशित गरिसकेका उनी हाल आफ्नो दोस्रो कृति 'बाडुली'

सामाजिक कथा संग्रह प्रकाशनको तयारीमा रहेको बताउँछन् । कतिपयले जागिरपछिको सरकारी सेवानिवृत्त जीवनका सम्बन्धमा राज्यले अवकाश प्राप्त निवृत्त शिक्षक लगायत अन्य कर्मचारीलाई उनीहरूको ज्ञान, सीप र अनुभवको उपयोग गरेर राष्ट्रले फाइदा लिन सक्ने भए पनि केही नगरेको गुनासो गरिरहेको र जीवन पट्यारलाग्दो भएको भन्दै यसरी बवास्ता गरेकोमा दुःख लागेको, नैराश्यपूर्ण र एकाकी जीवन व्यतित गर्ने विषय हुनुपरेको जस्ता अभिव्यक्ति दिइरहेका बेला उनमा भने त्यस्तो आभाष पाइँदैन । उनी समयको सदुपयोग स्वयम् गर्छन् साहित्य सिर्जनामा ।

विभिन्न संघ-संस्थामा आवद्ध उनी त्यस्ता संघ-संस्था मार्फत सामाजिक कार्यहरूमा सक्रिय छन् । विभिन्न शिक्षा र उपदेशका चोटिला कविता सुनाउने समेत गरेका छन् उनले । अनि शैक्षिक अनुभव तथा विभिन्न वर्तमान परिस्थितिका विकृति विसंगतिमाथि तिनको प्रहार गर्छन् कविता मार्फत उनी । स्थानीय महेन्द्रज्योतिमा स्थापना कालको केही समयपश्चात् वि.सं.२०२९ देखि शिक्षण पेशा शुरु गरेका गुरुङले २०६९ सालमा अनिवार्य अवकाश लिएका हुन् । भौतिकरूपमा सम्पन्न रहे पनि विद्यार्थी संख्या न्यून रहेको आजको महेन्द्रज्योतिको विगतलाई सम्झ्दै भन्छन्- 'प्रारम्भमा स्थापनाकालमा विद्यालयको अवस्था नाजुक थियो । स्याउला-स्याउली, छाहारी, कटेरोमा बालबालिकालाई स्याहार सभार गर्दै पढाउनु पर्यो ।' वर्तमानमा सुविधासम्पन्न भवनले सु-सज्जित जुन विद्यालयले २०७३ सालमै स्वर्ण महोत्सव मनाइसकेको छ ।

शिक्षण शुरु गर्दाको अवस्थालाई सम्झ्दै आफूले जिम्मेवारी समात्दा विद्यार्थी संख्या ८५ जना रहेको र एक समय एक हजार तीन सयसम्म पुगेको अनुभव सुनाए । हाल त्यहाँ पाँच सयभन्दा पनि कम संख्यामा विद्यार्थी रहेको पाइन्छ । 'त्यतिबेला

विद्यालयमा पठनपाठनको अवस्था राम्रो र अनुशासित हुन्थ्यो ।' पूर्व प्रधानाध्यापक गुरुङ भन्छन्- 'हाल विद्यार्थी तथा शिक्षकमा अनुशासन र जिम्मेवारीबोधको कमीका कारण पनि सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर खस्किँदै गएको हो ।' निकै उत्साही मुद्रामा सामाजिक कार्यमा सक्रिय उनी उच्च नैतिक आचरण र स्वच्छ छवि भएका, पेशामा इमान्दार र निष्ठावान् शिक्षासेवी एवम् मार्ग दर्शक गुरुका रूपमा अझ पनि त्यतिकै प्रतिष्ठित छन् । शिक्षा नै मानिसको उन्नतिको मूल हो भन्ने धारणा राख्ने उनी सभ्य र समृद्ध जीवनका लागि मानिसले शिक्षा आर्जनमा अग्रसर बन्नपर्ने विचार राख्छन् । ६९ वर्षको पाको उमेरमा पनि जोश, जागर र उत्साहका साथ सार्वजनिक सभा समारोहमा सहभागिता जनाउनु शिक्षासेवी गुरुङको विशेषता र दिनचर्या बन्ने गरेको छ । पेशागत निष्ठा, लगन, नैतिक चरित्रद्वारा असल शिक्षक बनेर देशको समृद्धिमा योगदान पुऱ्याउनु वर्तमान समयमा शिक्षण पेशामा प्रवेश गरेकाहरूलाई शिक्षासेवी गुरुङको सुभाव छ ।

मल अभावमा धान खेतमै पहिलिनै हो कि ! अर्जुनधारा-७ मा गरिएको धानखेती । मल वितरण प्रणालीमा समस्या भएका कारण मलको चरम अभाव भएपछि धान खेतमै पहिलिनै हो कि भन्ने चिन्ताले यस क्षेत्रका कृषकहरूलाई सताएको छ ।

तेह्रथुममा निषेधाज्ञा

तेह्रथुम, भदौ ५। एकै दिन नौ व्यक्तिमा कोभिड-१९ संक्रमण पुष्टि भएपछि जिल्ला प्रशासन कार्यालय तेह्रथुमले एक साताका लागि निषेधाज्ञा जारी गरेको छ । प्रमुख जिल्ला अधिकारी विश्वराज न्यौपानेले सूचना जारी गर्दै शुक्रवार राति १२ बजेबाट भदौ ११ गतेसम्म निषेधाज्ञाको घोषणा गरेका हुन् । कन्ट्याक्ट ट्रेसिङका क्रममा तेह्रथुममा सरकारी कर्मचारी, वकिल लगायत नौ व्यक्तिमा संक्रमण देखिएपछि एक साताका लागि निषेधाज्ञा जारी गरिएको जिल्ला प्रशासन कार्यालयले जनाएको छ । प्रशासनले अत्यावश्यक सेवा अन्तर्गत खाद्यान्न तथा सब्जी पसल

विहान ७ बजेदेखि ९ बजेसम्म सतर्कतापूर्वक खोल्न भने अनुमति दिएको छ । प्रशासनले अत्यावश्यक बाहेक सबारीका साधन सञ्चालन र हिंडलुलमा समेत रोक लगाइएको जनाएको छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालयले निषेधाज्ञाको मौका उठाई अत्यावश्यक वस्तुको कालोबजारी, जम्माखोरी, कृत्रिम अभाव तथा मूल्य वृद्धि भएको पाइए कडाइका साथ कारवाही गरिने जनाएको छ । प्रशासनले निषेधाज्ञाको पालना गरी कोभिड-१९ संक्रमण फैलनबाट रोक्न जिल्लाबासीलाई आह्वान समेत गरेको छ । स्वास्थ्य कार्यालय तेह्रथुमका प्रमुख योगराज घिमिरेका अनुसार यही भदौ

१ गते परीक्षणका लागि बीपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान धरान पठाइएका ७४ वटा नमूना मध्ये नौ जनामा कोभिड-१९ को संक्रमण देखिएको छ । उनीहरू मध्ये तीन महिला छन् । कन्ट्याक्ट ट्रेसिङबाट लिइएका थप सात वटा नमूना परीक्षणको रिपोर्ट आउन बाँकी छ । घिमिरेका अनुसार परीक्षणका क्रममा एक जनामा संक्रमण देखिएपछि कन्ट्याक्ट ट्रेसिङ मार्फत सम्पर्कमा रहेका अन्य व्यक्तिको स्वाव लिई परीक्षण गर्दा ठूलो संख्यामा संक्रमित देखिएका हुन् । कन्ट्याक्ट ट्रेसिङ मार्फत स्वाव लिने काम अझै जारी रहेको घिमिरेले बताए । तेह्रथुममा अहिले सक्रिय संक्रमितको संख्या १० पुगेको छ ।

२६० कृषि सहकारी मार्फत युरिया वितरण

विराटनगर, भदौ ५। रासायनिक मलको हाहाकार भइरहेको बेलामा साल्ट ट्रेडिङ विराटनगरले केही हदसम्म युरिया मलको अभावलाई टार्ने भएको छ । आइतबार वा सोमवारदेखि पूर्व क्षेत्रका १६ जिल्लामा दुई सय ६० कृषि सहकारी मार्फत रासायनिक मल युरिया वितरण गर्ने तयारीमा साल्ट जुटेको छ । कार्यालयमा आजै ३० मेट्रिक टन युरिया प्राप्त हुने र दुई दिनभित्र पाँच हजार छ सय मेट्रिक टन युरिया कार्यालयसम्म आइपुग्ने प्रमुख राधेश्याम चौधरीले जानकारी दिए । उनका अनुसार उच्च गुणस्तरको उक्त युरिया मल प्रतिबोरा मूल्य सात सय रूपैयाँ कायम भएको छ भने सहकारीले प्रति बोरा १२ रूपैयाँ ५० पैसा छुट पाउने व्यवस्था गरिएको छ ।

विगतदेखि नून, चिनी र रासायनिक मल किसानलाई उपलब्ध गराउँदै आएको यो कार्यालयले केही दिन पहिले छ हजार मेट्रिक टन युरिया मल किसानलाई उपलब्ध गराइसकेको कार्यालय प्रमुख चौधरीले जानकारी दिए । साल्ट ट्रेडिङले आफ्ना मातहतका फापाको विर्तामोड, सिरहाको लहान र सप्तरीको राजविराज तथा आफ्नै कार्यालयबाट मोरङ, सुनसरी, धनकुटा, भोजपुर, सङ्खुवासभा र तेह्रथुम जिल्लाका किसानलाई मल उपलब्ध गराउँदै आएको छ । विगत दुई दशकको अवधिमा यसै वर्ष धान रोपाईं पूर्वी क्षेत्रमा ९५ प्रतिशतभन्दा बढी अर्थात् तीन लाख २२ हजारभन्दा बढी हेक्टर जमिनमा किसानले धान लगाएका छन् । धान रोपेको १३ दिनपछि किसानले खेतमा युरिया हाल्ने गर्दछन् । यस वर्ष मलको अभावमा किसानले युरिया मल हाल्न सकेका छैनन् । किसानले आफ्नै हिसाबले भारतबाट युरिया मल खरिद गरेर खेतमा हाल्ने गरेका छन् । भारतबाट खरिद गरिएको युरिया मलको गुणस्तर निकै निम्न रहेको कृषि विज्ञहरूको भनाइ छ ।

होटल सम्बन्धी राहत प्याकेज ल्याउन श्रेष्ठको माग

विर्तामोड, भदौ ५। विश्वव्यापीरूपमा फैलिएको कोरोना भाइरसको संक्रमणको जोखिमका कारण होटलहरू सञ्चालनमा नआउँदा होटल व्यवसायी संकटमा पर्दै गएका छन् । लामो लकडाउनका कारण होटल बन्द रहे पनि अहिले लकडाउन खुलेपश्चात संक्रमणको जोखिमका कारण होटलहरू तत्काल सञ्चालनमा आउने स्थितिमा नभएपछि कोरोनाले सिर्जित परिस्थितिका कारण होटल व्यवसायमा ठूलो क्षति पुगेको होटल व्यवसायी देवीभक्त श्रेष्ठ बताउँछन् ।

आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको सुविधालाई मध्यनजर गर्दै २०७२ भदौ ४ गते स्थापना गरेको होटल हिकोला हेरिटेज पाँच वर्ष पूरा गरेर छैटौं वर्षमा प्रवेश गरेको अवसरमा आयोजित पत्रकार भेटघाटमा सञ्चालक श्रेष्ठले भने- 'कोभिड-१९ का कारण होटल व्यवसाय नराम्रो धरापमा पर्दै गएको छ । यस अवस्थालाई सामना गर्न नव्यवसायी सक्षम छन् न सरकारले कुनै राहतका प्याकेज ल्याएको छ ।'

कोरोना भाइरसको संक्रमणको जोखिमका कारण आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक आउने छाडेपछि घरबहालदेखि कर्मचारीलाई तलब दिन समेत नसकिएको उनले बताए । विदेशी मात्र नभई स्वदेशी पर्यटकसमेत आउन छाडेकाले होटल

व्यवसाय नै चौपट हुने अवस्था आएको बताउँदै उनले भने- 'पर्यटकीय सिजनमा विगतका वर्षहरूमा होटल भरिभराउ हुन्थ्यो । तर, यस वर्ष पर्यटकीय सिजनमा समेत पर्यटक नआउँदा होटल रिक्तै छ ।' सरकारले आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक भित्र्याउन भिजिट नेपाल २०२० लाई लक्षित गरेर गत माघमा होटल हिकोला हेरिटेजको पहिलो शाखा काँकरभिट्टामा स्थापना गरे पनि कोरोना

भाइरसको संक्रमणको जोखिमका कारण पूर्णरूपमा बन्द गर्नुपरेको उनले बताए । कोरोना भाइरसको संक्रमणको जोखिमका कारण होटल व्यवसाय बन्द हुँदा पनि सरकारले भने कुनै सहूलियत नदिएँ नियमित कर असुलेको बताउँदै होटल व्यवसायी श्रेष्ठले स्थानीय कर, विद्युत महसुल, बैंकको व्याज र किस्ता, मूल्य अभाववृद्धि कर (भ्याट), अन्तःशुल्क, आयकर जस्ता कर अझै पनि तिर्नु परिरहेको बताए । सरकारले लकडाउनको अवधिमा पनि विद्युत महसुलको जरिवाना लिएर अझै ढाड सेक्ने काम गरेको बताउँदै उनले पर्यटन उद्योगलाई राहत दिने, कर लगायतका विषयमा छुट दिने र पूर्णरूपमा लकडाउन नखुलेसम्म बैंकको व्याज र अन्य करमा छुट दिने प्रावधान बनाउन सरकारसँग आग्रह गरे ।

सरकारका जिम्मेवार मन्त्रीहरूले समेत यस विषयलाई गम्भिरतापूर्वक नलिएको बताउँदै उनले मुलुकको आर्थिक उन्नति र प्रगतिको आधार मानिएको होटलसँगै पर्यटन व्यवसायका लागि विशेष प्याकेज ल्याउन सरकारसँग आग्रह गरे । जस्तोसुकै अवस्था भए पनि होटल हिकोला हेरिटेजको पहिचान र सेवालाई कायम राखेर लैजान आफूहरू प्रयत्नशील रहेको सञ्चालक श्रेष्ठले बताए ।

बिक्री भएनन् माटोका भाँडावर्तन

सुनसरी, भदौ ५। गत वर्षको चौचन्द्र (चौरचन) पर्वमा सुनसरी इनरुवा-२ का दरपी पण्डितले माटोको भाँडाको बिक्रीबाट ६० हजारदेखि ७० हजारसम्म आम्दानी गरेका थिए । उनले पर्वलाई आवश्यक पर्ने छाछ, छाछी, दिव्यो र कौरना लगायतका माटोका भाँडा बनाएर बिक्री गरी सो आम्दानी लिएका थिए । यस वर्ष भने २० हजारदेखि ३० हजारसम्म समेत आम्दानी लिन मुश्किल रहेको उनले गुनासो गरे ।

त्यसैगरी इनरुवा-२ लक्ष्मी पण्डितले पनि गत वर्षको सो पर्वमा ३० हजारदेखि ४० हजारसम्म आम्दानी लिएका थिए । उनले भने- 'यस वर्षको पूर्वमा अपेक्षाकृत आम्दानी लिन सकिने' यी दुई जना पण्डित अर्थात् कुम्भकार समुदाय सुनसरीका लागि उदाहरणका पात्र मात्र हुन् । इनरुवा सहित कोशी, हरिनगर, देवागञ्ज, भोक्राहा नरसिंह, दुहवी लगायतका क्षेत्रमा रहेका ती समुदायले यस वर्ष माटोको भाँडाबाट अपेक्षाकृत आम्दानी गर्न नसकेको बताएका छन् ।

कोरोनाको जोखिम हुन नदिन स्थानीय तह र जिल्ला प्रशासन कार्यालयले निषेधाज्ञा जारी गरेका कारणले भाँडावर्तन बनाएको भए पनि बिक्री-वितरण हुन नसकेको लक्ष्मीले जानकारी दिए । चाडपर्व लक्षित गरेर विभिन्न किसिमको माटोका भाँडा बनाएको

भएपनि लकडाउनका कारणले स्थानीय स्तरमा लाग्ने हाटवजार नलागेकाले समस्या भएको कुम्भकार समुदायले जनाएका छन् । नेपाल प्रजापति कुम्भकार संघका सुनसरीका अध्यक्ष ज्ञानदेव पण्डितले माटोका भाँडा वर्तनको बिक्रीबाट आएको आम्दानीबाट घरपरिवार चलाउँदै आएकोमा यस वर्ष हाटवजार नलागेको कारण फन्तु समस्या भएको बताए । अर्कोतर्फ ती समुदायले स्थानीय तहले कोरोना भाइरस महामारीका बेला राहत नदिएको गुनासो गरेका छन् । आफूलाई एकपटक मात्र राहत दिएकाले कसरी घर परिवार चलाउने भन्ने समस्याले पिरोली रहेको लक्ष्मीको भनाइ छ । माटो र दाउराको अभाव रहेँदा भाँडावर्तनले बजार नपाउदा निकै समस्या हुने गरेको कुम्भकार समुदायले बताएका छन् ।

वनाएको माटोका सामग्री बिक्री वितरण नभएको र लगानी अनुसारको आम्दानी नभएकाले युवापुस्ताको यस पेशा प्रति आकर्षण घटेको कुम्भकार समुदायका अग्रवा ज्ञानदेवको भनाइ छ । विभिन्न राजनीतिक दलले कुम्भकार समुदायलाई भोट बैंकको रूपमा मात्र प्रयोग गर्ने गरेको जनाउँदै आफ्नो समुदायको समस्या प्रति स्थानीय, प्रदेश र संघीय सरकार उदासिन भएको संघका उपाध्यक्ष पण्डितले बताए । तराई प्रदेश क्षेत्रमा आगामी शनिवार चौचन्द्र पर्व मनाइँदैछ ।

गाँजासहित पक्राउ

सुनसरी, भदौ ५। सुनसरीको धरान उप-महानगरपालिका-१६ बाट लागुऔषध गाँजासहित एकजना पक्राउ परेका छन् । स्थानीय ३४ वर्षीय किरण धिमालले आफ्नै घरमा गाँजा लुकाई छिपाई राखेको भन्ने सूचनाका आधारमा इलाका प्रहरी कार्यालय धरानबाट गएको प्रहरीको टोलीले धिमालको घरबाट छ केजी गाँजा बरामद गरेको हो । धिमाललाई गाँजासहित पक्राउ गरी थप अनुसन्धान भइरहेको उक्त कार्यालयले जनाएको छ ।

छापाखाना
विभिन्न किसिमको विवाह कार्ड उपलब्ध छ
फोटोकपि (स्टाम्प) अफसेट प्रिन्ट
स्क्रिन प्रिन्ट फ्लेक्स प्रिन्ट होर्डिङ बोर्ड
लेमिनेशन डिजिटल प्रिन्ट
लाम्बोत प्रयाग उच्चतर प्रिन्टिग कला कलेज
तेस्रोत विदेशी कार्ड बहिरोको छ, इन्डिया उच्चतर प्रिन्टिग
७ वर्ष १३ औंठौं कक्षासम्मका विभिन्न अफसेट प्रिन्ट विभिन्नमा
ब्रिजिङ उच्चतर प्रिन्टिगको बर
फोन नं. ०२३-५४२१५९९
९८४२६५३३३/९८४७०३६३३४

कर्मचारी आवश्यकता
लेखापाल-१ जना
(अनुभवहीनलाई प्राथमिकता)
मेची कन्स्ट्रक्सन प्रा. लि.
९८५२६७४३३०, ९८५२६७३९१०४,
९८०१०२५६२१

घर बिक्रीमा
अर्जुनधारा-११ बुढाबारी राजमार्ग उत्तर प्लटिङमा रहेको १० १/२ धुर मा बनेको १ तले २ सटरसहित ६ कोठा भएको घर तु-बिक्रीमा छ ।
सम्पर्क: ९८१००९१६८०, ९८१६६५३९११

टाटा सुमो गाडी भाडामा चाहिएमा
बितामोडदेखि पशुपतिनगर र पशुपतिनगरबाट बितामोड दैनिक यात्रा साथै रिजर्भका लागि १० सिट भएको टाटा सुमो गाडी चाहिएमा सम्पर्क गर्नुहोला ।
मो. ९८१५९५२४९९
९८४३२९१६६४

साफ्टी ट्याङ्की तथा टल सरसफाई
भापासै पहिलोपटक भ्याकुम सिस्टमको टूलो र सस्तो ढल तथा सेफ्टी ट्याङ्की सरसफाईको लागि हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोस् ।
साफ्टी ट्याङ्की ट्रेडिङ
सम्पर्क: ९८१४९९३७१२, ९८०६०६३६०६, ९८२४९८९१७४

सेफ्टी ट्याङ्की तथा टल सफाई
अत्याधुनिक ट्रेबो (Trabo) प्रविधि सिस्टमको टूलो ट्याकीबाट सस्तोमा दुगन्धरहित हजुरहरूको सेफ्टी ट्याकी सरसफाई गर्नु परेमा हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोस् ।
चट्ट फोटो भट्ट सेवा
सम्पर्क: ०२३-५४०६२०
९८४२६५५७००, ९८०४९३६१००,
९८०७९३०७४०, ९८१७९२९३९४

पायल्स तथा स्त्री रोग सम्बन्धी समस्याले सतायो ?
चिन्ता नलिनहोस् । अब प्रत्येक दिन रतीन आयुर्वेदिक फार्मसी बितामोडबाट पायल्स, फिसर, फिट्टुला, कठिजयत, विसाबाट रागत बग्ने, मलद्वार चिलाउने, मलद्वार दुख्ने, मलद्वारबाट पिप बग्ने, मलद्वारमा मासु पलाएको, मलद्वार सम्बन्धी सम्पूर्ण रोग तथा महिलाहरूको महिनाबारी गडबडी, तल्लो पेट दुख्ने, स्तनको गाँडागुठी, यौन रोग, निःसन्तान दम्पति एवम् महिलाहरूको सम्पूर्ण रोगहरूको लागि महिला डाक्टर अहिन्या मैनालीद्वारा दैनिक उपचार सेवा शुभ भई रहेको हुनाले सम्बन्धित रोगी विरामीहरूले सम्पर्क गर्नु हुन अनुरोध गरिन्छ ।
रतीन आयुर्वेदिक फार्मसी
अदुवा खोला पुल पश्चिम दक्षिण, बितामोड
फोन नं. ०२३-५४१०१०, ९८५२६७३९२१

बिना अपरेशन सफल उपचार
दश एवम् अनुभवी डाक्टरहरूद्वारा दैनिक चेकजाँच तथा सफल उपचार ।
उपचार हुने समस्याहरू :
- कम्मर, गर्दन दुख्ने, घुडा दुख्ने, नशा च्यापिएको, शरीर क्रमक्रममाउने
- थाइराइड, कोलेस्ट्रॉल, ग्याष्ट्रिक, कब्जियत
- पायल्स, फिसर, फिट्टुला, पिलास, सुगर, प्रेशर
- खोकी, जफिडस, छातीको राग, मृगौलाको पत्थरी, एनर्जी, डण्डाफोर
- महिला तथा पुरुषका गुल्म रोगहरू, माइग्रेन, अनिद्रा, प्रोस्टेट
- बाघ युरिक एसिड, कुम जाप भएको
- प्यारासाइसिस, मुच्च बाक्लिएको आदि ।
बिर्ता आयुर्वेद एण्ड फिजियोथेरापी सेन्टर
(अष्टाङ आयुर्वेद फार्मसी) अदुवा खोला पुल पश्चिम हाइवेको दक्षिण पट्टी बितामोड-४, भापा
फोन नं ०२३-५४०६६६/९८०६००३९३/९८४२७९६५८८

हाडजोर्नी तथा नसाका समस्याहरूको सफल उपचार
पूर्वाञ्चलकै पहिलो तथा एकमात्र फरक चिकित्साको उपचार स्पाक पूर्वाञ्चल अस्पताल बिर्तामोड भापामा हाडजोर्नी तथा नसाका बिर्तामोडको सफल उपचार ।
जाँच तथा उपचार हुने समस्याहरू
- गर्धन, हाड, कम्मर दुख्ने, डिस्क प्रोलाप्स, नशा च्यापिएको, हड्डी थिडिएको
- बाघ रोग, युरिक एसिड बढेको, आर्थराइटिस, जोर्नी दुख्ने, जोर्नी जाप भएको
- शरीर क्रमक्रममाउने, पोल्ने, लाटो हुने, कम्मर,
- प्यारासाइसिस तथा हिंडलु गडो हुने शरीरको एक वा दुवै भाग नचल्ने, मुच्च बाङ्गिएको बिर्तामोडलाई भर्ना गरी विशेष उपचार गरिन्छ ।
- प्यारासाइसिस भएका तथा हिंडलु नसकेको बिर्तामोडका लागि अस्पतालमा भर्ना गरी विशेष उपचार गरिन्छ ।
स्पाक पूर्वाञ्चल अस्पताल, कनकाई रोड
नेपाल टेलिकम पूर्व बिर्तामोड, भापा (फोन) ०२३-५४०९२३, ९८०३१५४६१९९

सेफ्टी ट्याकी सफा गर्नु परेमा हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोला ।
भापा सेफ्टी ट्याकी तथा टल सफाई
बितामोड सम्पर्क
राजकुमार श्रेष्ठ
९८५२६५६००५
९८०६०१०४१०
९८४२६३६६२७
०२३-५४६००५
दमक सम्पर्क:
देवी सिटोला
९८२४९७९१८५
९८४२७६०२६५
९८४२३३२४३०
भापासै सबैभन्दा ठूलो भ्याकुम सिस्टमको ट्याकीबाट सफाई गरिन्छ ।

ज्यो. मसुक्ल रिजाल (स्वर्णपदक विजेता)
वैदिक ज्योतिष परामर्श केन्द्र
शनिचन्द्र रोड, बिर्तामोड (९८२४७७९१९)

मेष (चु. घे. चो. ला. लि. लु. ले. लो. आ) - सामाजिक तथा धार्मिक कार्यमा रुची बढ्नेछ । अनुहारमा कान्ति र मनमा शान्ति छाउला । जोश जागर बढ्नेछ ।
वृष (इ. उ. ए. ओ. बा. बि. बु. बे. बो) - चोटपटकको भय छ सचेत रहनुहोला । महत्वपूर्ण कार्यमा व्यवधान आइपला । मनमा दुविधा उत्पन्न हुनेछ ।
मिथुन (का. कि. कु. घ. ङ. छ. के. को. हा) - राज्यबाट मान-सम्मान पाइनेछ । श्रमको उचित मूल्याङ्कन हुनेछ । विशिष्ट व्यक्तिको साथ पाइनेछ ।

कर्कट (हि. हु. हे. हो. डा. डि. डु. डे. डो) - वैदेशिक कार्य अघि बढ्नेछ । धन आर्जनका नयाँ स्रोतहरू पत्ता लाग्नेछन् । मनोरञ्जनमा सहभागिता भइएला ।
सिंह (मा. मि. मु. मे. मो. टा. टि. टु. टे) - पार्टी पिकनिक तथा सेमिनारमा सहभागी भइएला । नयाँ काम वा रोजगार पाइनेछ । दाम्पत्य जीवन सुखमय हुनेछ ।
कन्या (टो. प. पि. पु. ष. ण. ठ. पे. पो) - मुद्दा मामिला लाग्न सक्छ । महत्वपूर्ण कार्यमा व्यवधान

आइपला । अटिको काम विग्रिएला ।
तुला (र. रि. रू. रे. रो. ता. ति. तु. ते) - अरुको हित हुने काममा समय व्यतित हुन सक्नेछ । फलदायी यात्रा हुनेछ । साथीभाइको भेटघाटले मन प्रफुल्ल रहला ।
बृश्चिक (तो. ना. नि. नु. ने. नो. या. यि. यु) - विशिष्ट व्यक्तिको सहयोग पाइनेछ । आफ्नो क्षेत्रमा प्रभुत्व जमाउन सकिनेछ । आत्मिक सन्तुष्टि मिल्नेछ ।
धनु (ये. यो. म. मि. मु. घ. फा. ट. भो) - चिताएको कामले तीव्रता लिनेछ । वैदेशिक कार्य अघि

बढ्नेछ । राजनीति अधिकारमा सफलता मिल्नेछ ।
मकर (गो. ज. जि. खि. खु. खे. खो. गा. गि) - आर्थिक कारोवारमा मन्दी आउनेछ । अटिको काम विग्रिएला । चोटपटकको भएछ सचेत रहनुहोला ।
कुम्भ (गु. गे. गो. सा. सि. सु. से. सो. दा) - महिला मित्रबाट विशेष सहयोग मिल्नेछ । स्वादिष्ट भोजन पाइनेछ । दैनिक कार्यमा प्रगति हुनेछ ।
मीन (दि. दु. थ. म. ज. दे. दो. च. चि) - बोलीको भरमा कार्य सम्पादन हुनेछ । अटिको र ताकेको कार्य पूरा होला । प्रेम प्रस्ताव पनि आउन सक्नेछ ।